

6.2. Lepingute tüübid gaasiturul tegutsemiseks

Kauplemist Eesti gaasiturul reguleerivad järgmised lepingud:

Võrguga liitumise lepingu sõlmimine - Võrguga liitumiseks sõlmivad võrguettevõtja ja võrguga liidetava paigaldise omanik või tema volitatud esindaja kirjaliku lepingu, mille alusel määratakse kindlaks liitumispunkt, mõõtesüsteemi asukoht ja mõõtevahendite tüüp, liitumistasu suurus ja lepingu täitmise (liitumise) tähtaeg.

Võrguteenuse osutamise leping (võrguleping) - Võrguteenuse osutamiseks sõlmib võrguettevõtja võrgu kasutamist taotleva turuosalisega võrguteenuse osutamise lepingu (edaspidi võrguleping). Siseriikliku võrgulepingu tüüptingimused peavad võrguettevõtjal olema kooskõlastatud Konkurentsiametiga ja avaldatud võrguettevõtja veebilehel²¹. Kui turuosalisel (tarbija/tootja) ei ole liitumispunkti kohta kehtivat võrgulepingut, loetakse võrguühendus katkestatuks ning klient gaasi tarbida ei saa.

Avatud tarne leping - Iga turuosaline saab sõlmida ühe müüjaga (avatud tarnijaga) lepingu, mis tagab turuosalisele avatud tarne (avatud tarne leping). Avatud tarne tähendab müüja poolt turuosalisele kogu vajaliku gaasikoguse müümist või turuosalisele tema bilansi tagamiseks bilansiperioodil puudujääva gaasikoguse müümist või temalt bilansiperioodil ülejääva gaasikoguse ostmist. Gaasi tarbija ja tootja saavad sõlmida avatud tarne lepingu kehtiva võrgulepingu alusel (mõõtepunktide lõikes). Võrguettevõtja kui turuosaline ning avatud tarnija kui turuosaline peavad sõlmima ühe avatud tarnijaga lepingu kogu oma tegevuspiirkonna kohta.

Määratud tarne leping - Määratud tarne on enne bilansiperioodi algust kokkulepitud tarnitava gaasi kogus. Määratud tarne lepingut omavad reeglina suurtarbijad, kelle tarbimiskogus on ette planeeritav. Samuti on määratud tarne leping igasugune mitme portfelli vaheline gaasikaubanduse leping, sh ka piiriülene

tarne ja gaasibörsilt kaubandus. Siinjuures:

- Määratud tarnet saab osta mitme müüja käest samal ajal.
- Iga avatud tarnija, sh bilansihaldur, määrab kindlaks korra, mida järgides tuleb teda teavitada määratud tarnetest sellele turuosalisele, kelle bilanssi bilansihaldur hoiab.
- Süsteemihaldur määrab kindlaks korra, mida järgides teavitatakse teda neist määratud tarnetest, mis mõjutavad bilansihaldurite vahelist bilanssi või mis toimuvad piiriüleste asjaomaste punktide kaudu.

Bilansileping – Süsteemihalduri ja bilansihalduri vaheline avatud tarne leping, mille tüüptingimused kinnitab Konkurentsiamet ning need on avalikud ja samad kõikidele bilansihalduritele. Alates 1. jaanuarist 2020 moodustatud Eesti-Läti ühises bilansitsoonis on bilansilepingu tüüptingimused²² samad nii Eestis kui Lätis ning bilansihaldur saab valida, kumma ühise bilansitsooni süsteemihalduriga ta bilansilepingu sõlmib. Bilansilepingu sõlmimine annab õiguse tegutseda bilansihaldurina mõlemas riigis. Bilansilepinguga võtab süsteemihaldur endale kohustuse müüa bilansihaldurile tema bilansiportfellis bilansiperioodil puudujääv gaasikogus ja osta bilansihaldurilt bilansiperioodil ülejääv gaasikogus (edaspidi bilansigaasi ost ja müük). Bilansihaldur võtab oma avatud tarne ahelas olevate turuosaliste ees bilansivastutuse. Ta vastutab, et tema bilansiportfellis turuosaliste poolt bilansiperioodil ostetud ja/või võrku antud gaasi kogus ning turuosaliste poolt samal bilansiperioodil müüdud ja/või võrgust võetud gaasi kogus oleks tasakaalus.

Ülepiirilise ülekandeteenuse leping - Süsteemihalduri ja bilansihalduri vaheline ülekandevõrgu sisend- ja väljundpunktide kasutamise leping, mille tüüptingimused kinnitab Konkurentsiamet ning need on avalikud ja samad kõikidele bilansihalduritele. Alates 1. jaanuarist 2020 moodustatud Eesti-Läti ühises bilansitsoonis on ülepiirilise ülekandeteenuse tüüptingimused samad nii Eestis kui Lätis, bilansihaldur peab sõlmima ülepiirilise ülekandeteenuse sama süsteemihalduriga, kellega ta on sõlminud bilansilepingu. Ülepiirilise ülekandeteenuse lepingu sõlmimine annab õiguse kasutada mõlema riigi sisend- ja väljundpunkte. Ülepiirilise ülekandeteenuse lepingu sõlmisega saab bilansihaldur õiguse kasutada ühise bilansitsooni sisend-väljund punkte.

Kuidas kõik ülaltoodud lepingud on kajastatud bilansivastutuse ahelas, on toodud välja punktis 7.2.

21 <https://elering.ee/vorguteenus-0#tab1>

22 <https://elering.ee/bilansileping-0>